ئۇيغۇر تېبابىتى ئالىي تېخنىكوم مەكتەپلىرى ئۈچۈن دەرسلىك

ئۇيغۇر تېبابىتى
ساقلىق ـ ساقلاش ئىلمى

维吾尔医保健学

شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى

维吾尔医高等专科学校教材

维吾尔医保健学

主　编：吐尔共．吾买尔

副主编：阿热甫．买买提尼牙孜

艾力．肉孜

编　者：（按维文字母排列）

阿不都卡地尔．阿不都瓦依提

艾尔肯．玉逊

吐尔洪．吾买尔

吾尔尼沙．玉逊

新疆人民卫生出版社

ئۇيغۇر تېبابىتى ئالىي تېخنىكوم مەكتەپلىرى ئۈچۈن دەرسلىك

ئۇيغۇر تېبابىتى
ساقلىق - ساقلاش ئىلمى

باش تۈزگۈچى: تۇرغۇن ئۆمەر

مۇئاۋىن باش تۈزگۈچى: ئارىپ مۇھەممەتنىياز
ئەلى روزى

تۈزگۈچىلەر: (ئۇيغۇر ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى)

ئابدۇقادىر ئابدۇۋايىت

ئەركىن يۈسۈن

تۇرغۇن ئۆمەر

ھۆرنىسا يۈسۈن

شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

维吾尔医保健学/吐尔洪等编. —乌鲁木齐:新疆人民卫生出版社,2006.12
ISBN 7—5372—4315—8

Ⅰ.维... Ⅱ.吐... Ⅲ.维吾尔族—民族医学—保健—高等学校:技术学校—教材—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.R291.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2006)第 137314 号

责任编辑: 伊德力斯·巴克
阿不力克木·努尔买买提阿吉

责任校对: 乔丽潘·吐尔逊

维吾尔医保健学

编:(按维文字母排列)

阿布都卡地尔·阿布都瓦依提、艾尔肯·玉逊

吐尔洪·吾买尔、吾尔尼沙·玉逊

*

新疆人民卫生出版社出版
(乌鲁木齐市龙泉街 196 号 邮编 830001)
新疆新华印刷厂印刷
新疆新华书店发行

*

787×1092 毫米 16 开本 24 印张
2006 年 12 月第 1 版 2007 年 1 月第 1 次印刷
印数:1—3500 定价:42.00 元

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئىدرىس باقى
ئابلىكىم نۇرمۇھەممەت ھاجى

مەسئۇل كوررېكتورى: چولپان تۇرسۇن

ئۇيغۇر تېبابىتى ساقلىق - ساقلاش ئىلمى

تۈزگۈچىلەر: (ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى)
ئابدۇقادىر ئابدۇۋايىت، ئەركىن يۈسۈپ
تۇرغۇن ئۆمەر، ھۆرنىسا يۈسۈپ

*

شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى بۇلاقبېشى كوچىسى 196 - قورۇ، پوچتا نومۇرى 830001)
شىنجاڭ شىنخۇا باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى
1092×787 مىللىمېتىر، 16 فورمات، 24 باسما تاۋاق
2006 - يىل 12 - ئاي 1 - نەشرى
2007 - يىل 1 - ئاي 1 - قېتىم بېسىلىشى
تىرازى: 3500 — 1

*

ISBN7—5372—4315—8
باھاسى: 42.00 يۈەن

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دەرسلىك ماتېرىياللىرىنى تۈزۈش كومىتېتى ئەزالىرىنىڭ ئىسىملىكى

مۇدىرى: خېشىڭدۇڭ (دۆلەتلىك جۇڭگو تىبابىتى دورىگەرلىكىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى پەن - تېخنىكا مائارىپ مەھكىمىسىنىڭ باشلىقى، پروفېسسور)

مەمتىمىن ياسىن (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتىنىڭ نازىرى)

مۇئاۋىن مۇدىرلىرى: خۇاڭ جىڭ (دۆلەت جۇڭيى تىبابەتچىلىك - دورىگەرلىكىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى پەن - تېخنىكا مائارىپ مەھكىمىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، دوكتور، پروفېسسور)

ۋاڭ شاۋيەن (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتىنىڭ مۇئاۋىن نازىرى)

تۇرغۇن ئۆمەر (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىنىڭ مۇدىرى، مۇئاۋىن مۇدىر ۋراچ)

خالمۇرات غوپۇر (شىنجاڭ تىببىي ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، دوكتور، پروفېسسور)

جاۋ مىڭ (دۆلەتلىك جۇڭگو تىبابىتى دورىگەرلىكىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى پەن - تېخنىكا مائارىپ مەھكىمىسى مائارىپ باشقارمىسىنىڭ باشلىقى، مۇئاۋىن تەتقىقاتچى)

ئارىپ مۇھەممەتنىياز (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتى جۇڭيى - مىللىي تىبابەتچىلىك دورىگەرلىكىنى باشقۇرۇش باشقارمىسىنىڭ باشلىقى، ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان تەتقىقاتچى)

ئىدرىس باقى (شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتىنىڭ باشلىقى، ئالىي مۇھەررىر)

ئەلى روزى (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، پروفېسسور)

ئابدۇرېھىم قادىر (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دورىگەرلىك يازما يادىكارلىقلىرىنى رەتلەش خىزمىتىگە رەھبەرلىك قىلىش ئىشخانىسىنىڭ مۇدىرى، تەتقىقاتچى)

ھەيئەتلىرى: ھەبىبۇللا يۈسۈپ (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، مۇئاۋىن مۇدىر پراۋىزور)

مۇتەللىپ ئەلى ھاجى ئەمچى (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، مۇدىر ۋراچ)

مەغپىرەت ئابدۇۋەلى (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، دوتسېنت)

ئۇبۇل ھەسەن (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، دوتسېنت)

ئابدۇقادىر ئابدۇۋايىت (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، ئالىي مۇھەررىر)

مۇھەممەتقاسىم ئۇبۇلھەسەن (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، دوتسېنت)

جۇرئەت توختى (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، دوتسېنت)

ئۇبۇلقاسىم مۇھەممەتسىدىق (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، دوتسېنت)

ئەركىن يۈسۈپ (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، دوتسېنت)

ئابدۇكېرىم تۇرسۇنتوختى (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، لېكتور)

تۇرغۇن تۇرسۇن (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، لېكتور)

مۇختەر نۇرمۇھەممەت (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، لېكتور)

يارمۇھەممەت (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتى جۇڭيى - مىللىي تىبابەتچىلىك دورىگەرلىكىنى باشقۇرۇش باشقارمىسىدىن، مۇدىر بۆلۈم ئەزاسى)

ئىسرايىل ئەبەي (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىنىڭ باشلىقى، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى تەتقىقات ئورنىنىڭ باشلىقى، مۇدىر پراۋىزور)

ئېھسان ئىمىن (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك تەتقىقات ئورنىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، كاندىدات ئالىي مۇھەررىر)

ئابلىكىم نۇرمۇھەممەت ھاجى (شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتىدىن، مۇھەررىر)

باقى يۈسۈپ (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
مۇھەممەتقاسىم سىدىق (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
خالىدە ھەسەن (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
ھەبىبۇللا ئەلى (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
تۇرسۇن غوپۇر (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇئاۋىن مۇدىر ۋراچ)
ئۇبۇل قادىر (قەشقەر ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، مۇدىر ۋراچ)
ئىزىز كەنجى (قەشقەر ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
مۇھەممەتئېلى مەھمۇدى (قەشقەر ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
رۇقىيە سادىق (قەشقەر ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر پراۋىزور)
ئىمىنۇللا ئەبەيدۇللا (يەكەن ناھىيىلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇئاۋىن مۇدىر ۋراچ)
ئەلى ھاجى قۇربانىنياز ئەمچى (خوتەن ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
باقى ئالىم (خوتەن ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
ئابدۇخالىق ئىسمائىل (خوتەن ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)
مۇھەددىن غاپپار (خوتەن ۋىلايەتلىك ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دوختۇرخانىسىدىن، مۇدىر ۋراچ)

ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك دەرسلىك ماتېرىياللىرىنى تۈزۈش كومىتېتى ئىشخانىسى ئەزالىرىنىڭ ئىسىملىكى

ئىشخانا مۇدىرى: تۇرغۇن ئۆمەر (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىنىڭ مۇدىرى، مۇئاۋىن مۇدىر ۋراچ)
مۇئاۋىن مۇدىرلىرى: ئارىپ مۇھەممەتنىياز (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتى جۇڭيى - مىللىي تىبابەتچىلىك دورىگەرلىكنى باشقۇرۇش باشقارمىسىنىڭ باشلىقى، ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان تەتقىقاتچى)
ئەلى روزى (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىنىڭ مۇئاۋىن مۇدىرى، پروفېسسور)
ئەزالىرى: مۇتەللىپ ئەلى ھاجى ئەمچى (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، مۇدىر ۋراچ)
ئۇبۇل ھەسەن (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، دوتسېنت)
ئۇبۇلقاسىم مۇھەممەتسىدىق (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، دوتسېنت)
ئابدۇكېرىم تۇرسۇنتوختى (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، لېكتور)
ئەكبەر مۇھەممەت (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، لېكتور)
ئەلى زىۋا (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، لېكتور)
ئابدۇقەييۇم مەنسۇرىپ (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، لېكتور)
ئەنۋەر دولقۇن (شىنجاڭ ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىدىن، لېكتور)
يار مۇھەممەت (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتى جۇڭيى - مىللىي تىبابەتچىلىك دورىگەرلىكنى باشقۇرۇش باشقارمىسىدىن، مۇدىر بۆلۈم ئەزاسى)
ئېھسان ئىمىن (شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابەتچىلىك تەتقىقات ئورنىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، كاندىدات ئالىي مۇھەررىر)
ئابلىكىم تۇرمۇھەممەت ھاجى (شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتىدىن، مۇھەررىر)

维吾尔医药学教材编写委员会人员名单

主　任：	贺兴东	（国家中医药管理局科技教育司司长，教授）
	买买提明·牙生	（新疆维吾尔自治区卫生厅厅长）
副主任：	洪　净	（国家中医药管理局科技教育司副司长，博士，教授）
	王小燕	（新疆维吾尔自治区卫生厅副厅长）
	吐尔洪·吾买尔	（新疆维吾尔医学高等专科学校校长，副主任医师）
	哈木拉提·吾甫尔	（新疆医科大学副校长，博士，教授）
	赵　明	（国家中医药管理局科技教育司教育处处长，副研究员）
	阿尔甫·买买提尼牙孜	（新疆维吾尔自治区卫生厅中医民族医药管理处处长，特聘研究员）
	伊德力斯·巴克	（新疆人民卫生出版社社长，编审）
	艾力·肉孜	（新疆维吾尔医学高等专科学校副校长，教授）
	阿不都热依木·卡地尔	（新疆维吾尔自治区维吾尔医药文献整理工作领导小组办公室主任，研究员）
委　员：	艾比布拉·玉素甫	（新疆维吾尔医学高等专科学校，副主任药师）
	穆塔力甫·艾力阿吉艾米琪	（新疆维吾尔医学高等专科学校，主任医师）
	买合皮热提·阿布都外力	（新疆维吾尔医学高等专科学校，副教授）
	吾布力艾山	（新疆维吾尔医学高等专科学校，副教授）
	阿布都卡地尔·阿布都瓦依提	（新疆维吾尔医学高等专科学校，编审）
	买提卡斯木·吾布力艾山	（新疆维吾尔医学高等专科学校，副教授）
	居来提·托合提	（新疆维吾尔医学高等专科学校，副教授）
	吾布力卡斯木·买提斯迪克	（新疆维吾尔医学高等专科学校，副教授）
	艾尔肯·玉逊	（新疆维吾尔医学高等专科学校，副教授）
	阿布都克热木·吐尔逊托合提	（新疆维吾尔医学高等专科学校，讲师）
	吐尔洪·吐尔逊	（新疆维吾尔医学高等专科学校，讲师）
	木合塔尔·努尔买买提	（新疆维吾尔医学高等专科学校，讲师）
	亚尔买买提	（新疆维吾尔自治区卫生厅中医民族医药管理处主任科员）
	斯拉甫·艾拜	（新疆维吾尔自治区维吾尔医医院院长，新疆维吾尔自治区维吾尔医研究所所长，主任药师）
	伊河山·伊明	（新疆维吾尔自治区维吾尔医研究所副所长，副编审）
	阿不力克木·努尔买买提阿吉	（新疆人民卫生出版社，编辑）

巴克·玉素甫　（新疆维吾尔自治区维吾尔医医院，主任医师）
买提卡斯木·斯地克　（新疆维吾尔自治区维吾尔医医院，主任医师）
哈丽达·艾山　（新疆维吾尔自治区维吾尔医医院，主任医师）
艾比布拉·艾力　（新疆维吾尔自治区维吾尔医医院，主任医师）
吐尔逊·吾甫尔　（新疆维吾尔自治区维吾尔医医院，副主任医师）
吾布力·卡德尔　（喀什地区维吾尔医医院副院长，主任医师）
艾则孜·坎吉　（喀什地区维吾尔医医院，主任医师）
买买提艾力·麻合木提　（喀什地区维吾尔医医院，主任医师）
茹克娅·莎地克　（喀什地区维吾尔医医院，主任药师）
尼木吐拉·艾拜都拉　（莎车县维吾尔医医院，副主任医师）
艾力阿吉·库尔班尼牙孜艾米琪　（和田地区维吾尔医医院，主任医师）
巴克·阿力木　（和田地区维吾尔医医院，主任医师）
阿布都合力克·斯马义　（和田地区维吾尔医医院，主任医师）
木依丁·阿巴尔　（和田地区维吾尔医医院，主任医师）

维吾尔医药学教材编写委员会办公室成员名单

办公室主任：吐尔洪·吾买尔　（新疆维吾尔医学高等专科学校校长，副主任医师）
办公室副主任：阿尔甫·买买提尼牙孜　（新疆维吾尔自治区卫生厅中医民族医药管理处处长，特聘研究员）
艾力·肉孜　（新疆维吾尔医学高等专科学校副校长，教授）
成　员：穆塔力甫·艾力阿吉艾米琪（新疆维吾尔医学高等专科学校，主任医师）
吾布力艾山　（新疆维吾尔医学高等专科学校，副教授）
吾布力卡斯木·买提斯迪克　（新疆维吾尔医学高等专科学校，副教授）
阿布都克热木·吐尔逊托合提　（新疆维吾尔医学高等专科学校，讲师）
艾克拜尔·买买提　（新疆维吾尔医学高等专科学校，讲师））
艾力·孜瓦　（新疆维吾尔医学高等专科学校，讲师）
阿布都克优木·买提西热甫　（新疆维吾尔医学高等专科学校，讲师）
安瓦尔·杜力坤　（新疆维吾尔医学高等专科学校，讲师）
亚尔买买提　（新疆维吾尔自治区卫生厅中医民族医药管理处主任科员）
伊河山·伊明　（新疆维吾尔自治区维吾尔医研究所副所长，副编审）
阿不力克木·努尔买买提阿吉　（新疆人民卫生出版社，编辑）

كىرىش سۆز

ئۇيغۇر تېبابىتى — ئەمگەكچان ئۇيغۇر خەلقىنىڭ تارىختىن بۇيان تۇرلۇك كېسەللىكلەر بىلەن ئىزچىل كۈرەش قىلىشى جەريانىدا يەكۈنلىگەن تەجرىبىلىرىنىڭ ئىلمىي يەكۈنى.

ئۇيغۇر تېبابىتى — قەدىمدىن بۇيان 20 - ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە رايونىمىزدىكى ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ساقلىقىنى ساقلاپ، كېسەللىكلەرگە قارشى تۇرۇپ، ساغلام ئۆسۈپ كۆپىيىشىگە خىزمەت قىلىپ كېلىۋاتقان بىردىنبىر تېبابەت بولۇپ، ئۇ ئۆزىگە خاس نەزەرىيە سىستېمىسىغا ۋە بىر يۈرۈش داۋالاش ئۇسۇللىرىغا، مول دورا بايلىقلىرىغا ئىگە.

ئۇيغۇر تېبابىتى تارىختىن بۇيان ئۇستاز - شاگىرت تەربىيىلەش شەكلى ئارقىلىق ئەۋلادمۇ ئەۋلاد داۋاملىشىپ بىزگىچە يېتىپ كەلگەن ئىدى. 1983 - يىلى كۆكخوتتا ئېچىلغان مەملىكەتلىك 2 - نۆۋەتلىك مىللىي تېبابەتچىلىك خىزمەت يىغىنىنىڭ روھىغا ئاساسەن، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى 1984 - يىلى شىنجاڭ ئۇيغۇر تېبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومىنى خوتەندە قۇرۇشنى قارار قىلدى ھەمدە مەكتىپىمىز 1987 - يىلى تۇنجى قېتىم ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلىشنى باشلىدى. مەكتىپىمىزنى 1989 - يىلى 9 - ئايدا دۆلەت مائارىپ مىنىستىرلىقى رەسمىي تەستىقلاپ ئەنگە ئالدى. شۇنىڭدىن باشلاپ ئۇيغۇر تېبابەتچىلىك ئىزباسارلىرىنى تەربىيىلەش ئىشلىرى ھازىرقى زامان مائارىپى دەۋرىگە قەدەم قويدى.

1986 - يىلدىن باشلاپ شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتىنىڭ سابىق نازىرى مەرھۇم ئىسھاقجان مەھمۇدىنىڭ مەسلىھەتچىلىكى، سابىق نازىر رەقىپ ئابباسنىڭ رەھبەرلىكى، مۇئاۋىن نازىر مۇھەممەتئىمىن سابىرنىڭ بىۋاسىتە يېتەكچىلىكى، جۇڭيى - مىللىي تېبابەتچىلىك دورىگەرلىكىنى باشقۇرۇش باشقارمىسىنىڭ باشلىقى ئارىپ مۇھەممەت نىيازنىڭ تەشكىللىشى بىلەن ئاپتونوم رايونىمىز تەۋەسىدىكى ئۇيغۇر تېبابىتى مۇتەخەسسىسلىرى مەكتىپىمىزنىڭ تۇنجى ئەۋلاد دەرسلىك ماتېرىياللىرىنى تۈزۈشنى باشلاپ، 1992 - يىلى بۇ شەرەپلىك ۋەزىپىنى تولۇق ئاخىرلاشتۇردى. بۇ دەرسلىكلەرنى باشتىن - ئاخىر ئالىي مۇھەررىر ئىنايىتۇللا ھېلىمى، ئۇيغۇر تېبابەت ئالىمى، تىلشۇناس مەرھۇم ھاجى ئابدۇلھەمىد يۇسۇفى قاتارلىقلار بېكىتىپ، تەھرىرلەپ ۋە ئىش قوشۇپ، شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى ئىلگىرى - كېيىن نەشر قىلىپ، ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تېبابەتچىلىك مائارىپىغا تۇنجى ئاساس سالغان ئىدى. مەكتىپىمىز ئاپتونوم رايونلۇق سەھىيە نازارىتىنىڭ نازىرى مۇھەممەتئىمىن ياسىن، سابىق مۇئاۋىن نازىر گۈلبوستان سابىت قاتارلىقلارنىڭ رەھبەرلىكى بىلەن مەكتىپىمىزنىڭ ئوقۇ - ئوقۇتۇش سۈپىتىنى تېخىمۇ يۇقىرى كۆتۈرۈپ،

ئۇيغۇر تىبابىتى ئىزباسارلىرىنى ئەتراپلىق، سەۋىيىلىك، سۈپەتلىك تەربىيىلەش ئۈچۈن، ئون نەچچە يىللىق ئوقۇ - ئوقۇتۇش تەجرىبىلىرىمىزنى يەكۈنلەش ئاساسىدا مەكتىپىمىزنىڭ ئىككىنچى ئەۋلاد دەرسلىك ماتېرىياللىرىنى تۈزۈشنى 2002 - يىلى باشلىغان ئىدۇق. مەكتىپىمىزدە بىر نەچچە يىلدىن بۇيان دەرسلىك قىلىنغان «ئۇيغۇر تىبابىتى ساقلىق - ساقلاش ئىلمى» نامىدىكى كونسپېكتنى نەشرگە تاپشۇرغىنىمىزدىن كېيىن قۇرۇلما ۋە مەزمۇن جەھەتلەردە نۇرغۇنلىغان يېتەرسىزلىكلەر بايقىلىپ، قۇرۇلما جەھەتتە باشتىن - ئاخىر قايتىدىن رەتلەپ، تېمىغا مۇناسىۋەتسىز، ئىلمىيلىكى يوق دەپ قارالغان مەزمۇنلارنى قالدۇرۇۋېتىپ، «ئۇيغۇر تىبابىتى ساقلىق - ساقلاش ئىلمى» دەرسلىكىگە كىرگۈزۈلۈشكە تېگىشلىك بولسىمۇ، كونسپېكتقا كىرگۈزۈلمەي قالغان زور بىر قىسىم مەزمۇنلارنى يېڭىدىن يېزىپ چىقىپ، «ئۇيغۇر تىبابىتى ساقلىق - ساقلاش ئىلمى» دەرسلىكىنىڭ ئىلمىيلىكىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپ، پايدىلىنىش قىممىتىنى ئاشۇردۇق.

شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى بۇ دەرسلىكنىڭ سىستېمىلىق، مۇكەممەل، سۈپەتلىك، تەلەپكە لايىق نەشر قىلىنىشى ئۈچۈن كۆچ چىقاردى. مۇشۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئۇلارغا ئالاھىدە رەھمەت ئېيتىمىز.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق ئۇيغۇر تىبابىتى دەرسلىك
ماتېرىياللىرىنى تۈزۈش كومىتېتى ئىشخانىسى
2006 - يىل دېكابىر

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com

نەشرىياتتىن

ئۇيغۇر تېبابىتى ساقلىق ـ ساقلاش ئىلمى — ئۇيغۇر تېبابىتى ئاساسىي پەنلىرىنىڭ مۇھىم بىر تەركىبىي قىسمى بولۇپ، ئۇيغۇر تېبابىتىنىڭ باشقا ئاساسىي پەنلىرىگە نىسبەتەن ئۆزگىچە ئالاھىدىلىككە ئىگە.

بۇ دەرسلىك ساقلىق ـ ساقلاش ئىلمى ۋە تېببىي ستاتىستىكادىن ئىبارەت ئىككى چوڭ بۆلەككە بۆلۈندى. ساقلىق ـ ساقلاش قىسمىدا ساقلىق ـ ساقلاش ئىلمى ھەققىدە چۈشەنچە، مۇھىت ۋە سالامەتلىك، تۇرمۇش مۇھىتى ۋە سالامەتلىك، ئىشلەپچىقىرىش مۇھىتى ۋە سالامەت-لىك، ئىجتىمائىي كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە داۋالاش قاتارلىق ئالتە بابقا؛ تېببىي ستاتىستىكا قىسمى ئاساسىي ئۇقۇم ۋە ئاساسىي قەدەم باسقۇچلىرى، ئوتتۇرىچە سان ۋە نورمال پەرق، ئوتتۇرىچە سانلاردىن ئۆلگە ئېلىش خاتالىق پەرقى ۋە t سىنىقى، نىسپىي سانلار قاتارلىق تۆت بابقا بۆلۈنۈپ، ھەر بىر بابى ئۆز نۆۋىتىدە بىر نەچچە پاراگرافقا بۆلۈپ سۆزلەندى.

ئوقۇغۇچىلار بۇ دەرسلىكنى ئۆگىنىش ئارقىلىق ساقلىق ـ ساقلاش ئىلمىگە مۇناسىۋەتلىك نەزەرىيە بىلىملىرىنى ئىگىلەش بىلەن بىرگە، ساقلىق ـ ساقلاش ۋە كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ماھارىتىگە ئاساس سالالايدۇ.

بۇ دەرسلىك شىنجاڭ ئۇيغۇر تېبابەتچىلىكى ئالىي تېخنىكومى ئوقۇغۇچىلىرىدىن سىرت، ھەر دەرىجىلىك دوختۇرخانىلاردىكى خادىملارنىڭ ۋە تەتقىقاتچىلەرنىڭ پايدىلىنىش ماتېرىيالى بولالايدۇ.

شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى
2006 ـ يىل دېكابىر
ئۈرۈمچى

مۇندەرىجە

ساقلىق ـ ساقلاش قىسمى

بىرىنچى باب ئۇيغۇر تېبابىتى ساقلىق ـ ساقلاش ئىلمى ھەققىدە چۈشەنچە.......... 3
1 § . ساقلىق ـ ساقلاش ئىلمىنىڭ تەتقىقات ئوبيېكتى.......................... 3
2 § . ساقلىق ـ ساقلاش ئىلمىنىڭ ۋەزىپىسى 3
ئىككىنچى باب مۇھىت ۋە سالامەتلىك 6
1 § . ئىنسانلار ۋە مۇھىت.. 6
2 § . مۇھىت ۋە سالامەتلىك 7
1. گېئولوگىيىلىك مۇھىت ۋە سالامەتلىك 7
2. كۆپ ئۇچرايدىغان يەرلىك كېسەللىكلەر 8
3. مۇھىت بۇلغىنىشىنىڭ سالامەتلىككە بولغان زىيىنى 15
3 § . مۇھىتنى گىگىيېنىلىق مۇھاپىزەت قىلىش 20
ئۈچىنچى باب تۇرمۇش مۇھىتى ۋە سالامەتلىك 24
1 § . ھاۋا 24
1. ھاۋا مۇھىتىنىڭ سالامەتلىك بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى................... 24
2. ھاۋا كىلىماتى ۋە سالامەتلىك... 29
3. ھاۋانىڭ بۇلغىنىشى ۋە ئۇنى ئاسراش.................................. 30
4. ھاۋانى گىگىيېنىلىق ئاسراش 33
2 § . سۇ 34
1. سۇ بىلەن سالامەتلىكنىڭ مۇناسىۋىتى.................................. 34
2. سۇنىڭ ھالىتى ۋە باھا بېرىش ئۆلچىمى 35
3. سۇنىڭ بۇلغىنىشى.. 37
4. ئىستېمال قىلىدىغان سۇغا قويۇلىدىغان ئاساسلىق تەلەپ ۋە ئۆلچەملەر
.... 38
5. ئىستېمال قىلىدىغان سۇنى تازىلاش ۋە دېزىنفېكسىيىلەش.................. 42

§ 3 . تۇپراق 45
1 . تۇپراق مۇھىتى ۋە سالامەتلىك 45
2 . تۇپراق بۇلغىنىشنىڭ سالامەتلىككە بولغان تەسىرى 48
3 . تۇپراقنى گىگىيېنىلىق ئاسراش.. 50
§ 4 . يېمەك ـ ئىچمەك ۋە ئوزۇقلىنىش گىگىيېنىسى 51
1 . يېمەك ـ ئىچمەك ۋە ئوزۇقلىنىش ھەققىدە چۈشەنچە 51
2 . ئادەم بەدىنىگە كېرەكلىك بولغان ئوزۇقلۇقلار 53
§ 5 . ئوزۇقلىنىش ۋە سالامەتلىك 88
1 . ئوزۇقلىنىش ۋە سالامەتلىك ھەققىدە ئومۇمىي چۈشەنچە 88
2 . ئوزۇقلۇق تەڭپۇڭسىزلىقلىرىدىن كېلىپ چىقىدىغان كۆپ ئۇچرايدىغان كېسەللىكلەر 93
3 . ئوزۇقلۇقشۇناسلىق ۋە كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش، داۋالاش ... 94
4 . يۈرەك قان تومۇر كېسەللىكلىرىنى ئوزۇقلاندۇرۇش تەلىپى.............. 99
5 . يېمەكلىكلەرنىڭ بۇلغىنىشى ۋە يېمەكلىكتىن زەھەرلىنىش............. 102
§ 6 . باشقا مۇھىت ئامىللىرى.. 109
1 . تازىلىقلار 109
2 . ھەرىكەت ۋە سۈكۈنەت 114
3 . ئۇخلاش ۋە ئارام ئېلىش 116
4 . تۇرار جاي مەسلىسى 117
5 . روھىي كەيپىيات ۋە ئۇنىڭ سالامەتلىككە بولغان تەسىرى 119
6 . چېقىش ۋە تۇتۇش... 122
تۆتىنچى باب ئىشلەپچىقىرىش مۇھىتى ۋە سالامەتلىك 124
§ 1 . ئىشلەپچىقىرىش خاراكتېرلىك زىيانلىق ئامىللار ۋە كەسپىي كېسەللىكلەر 124
1 . ئىشلەپچىقىرىش خاراكتېرلىك زىيانلىق ئامىللار 124
2 . كەسپىي كېسەللىكلەر 125
§ 2 . ئىشلەپچىقىرىش خاراكتېرلىك زەھەرلىك ماددىلار ۋە كەسپىي زەھەرلىنىش 129
1 . قىسقىچە چۈشەنچە.. 129

2. كەسپىي زەھەرلىنىش 132
3. كۆپ ئۇچرايدىغان كەسپىي زەھەرلىنىشلەر 135
§3. ئىشلەپچىقىرىش خاراكتېرلىك چاڭ - توزانلار ۋە چاڭلىق ئۆپكە 149
§4. ئىشلەپچىقىرىش خاراكتېرلىك شاۋقۇنلار 155
1. ئىشلەپچىقىرىش خاراكتېرلىك شاۋقۇننىڭ ئادەم بەدىنىگە بولغان زىيىنى
.... 155
2. شاۋقۇن خاراكتېرلىك ئاڭلاش قۇۋۋىتىنىڭ زەخىملىنىشى ۋە قۇلاق
پاك بولۇپ قېلىش 156
3. شاۋقۇننىڭ زىيىنىدىن ساقلىنىش تەدبىرلىرى 158
بەشىنچى باب ئىجتىمائىي مۇھىت ۋە سالامەتلىك 159
§1. جەمئىيەت ئىقتىسادى ۋە سالامەتلىك................................ 160
§2. ئىجتىمائىي قاتلام ۋە سالامەتلىك.................................. 162
§3. مەدەنىيەت ئامىللىرى ۋە سالامەتلىك 164
§4. تۇرمۇش ئۇسۇلى ۋە سالامەتلىك 168
§5. ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت ۋە سالامەتلىك................................. 173
§6. سەھىيە مۇلازىمىتى ۋە سالامەتلىك 176
§7. ئىجتىمائىي ئامىللار ئوتتۇرىسىدىكى ئۆزئارا مۇناسىۋەت 180
ئالتىنچى باب ئىجتىمائىي كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ۋە داۋالاش 182
§1. ئىجتىمائىي كېسەللىكلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش پرىنسىپى ۋە تەدبىرلىرى
.... 183
§2. كۆتۈلمىگەن ۋەقەلەر... 191
§3. جىنسىي تارقىلىشچان كېسەللىكلەر 196
§4. روھىي كېسەللىك.. 202
§5. زەھەر چېكىش 208
§6. ئائىلىدە ئىشلىتىدىغان خىمىيلىك بۇيۇملار ۋە سالامەتلىك.............. 213
§7. چاچ بوياش ۋە بۇدۇرە قىلىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان خىمىيلىك دورى-
لارنىڭ زەھىرى ۋە ئۇنىڭ سالامەتلىككە بولغان زىيىنى 220
§8. سېمىزلىك ۋە سالامەتلىك.. 221
§9. ناتوغرا ئوزۇقلاش ۋە سالامەتلىك................................... 227

تېببىي ستاتىستىكا قىسمى

بىرىنچى باب ئاساسىي ئۇقۇم ۋە ئاساسىي قەدەم باسقۇچلىرى 233
§ 1 . ئاساسىي ئۇقۇم 233
1 . ئومۇملىق ۋە ئۈلگە 233
2 . ئۆلچەنمە ماتېرىيال ۋە سانالما ماتېرىياللار 234
3 . خاتالىق پەرقى 234
4 . ئېھتىماللىق 235
§ 2 . ستاتىستىكىلىق ماتېرىياللارنى توپلاش، رەتلەش ۋە ئانالىز قىلىش تەرتىپ-
لىرى.. 236
1 . ماتېرىيال توپلاش 236
2 . ستاتىستىكا ماتېرىياللىرىنى رەتلەش 241
3 . ستاتىستىكا ماتېرىياللىرىنى ئانالىز قىلىش تەرتىپى 243
§ 3 . ستاتىستىكىلىق جەدۋەل ۋە رەسىملەر 243
1 . ستاتىستىكىلىق جەدۋەللەر... 244
2 . ستاتىستىكىلىق رەسىملەر... 247
ئىككىنچى باب ئوتتۇرىچە سان ۋە نورمال پەرق 254
§ 1 . ئوتتۇرىچە سان ۋە ئۇلارنى تاللاش 254
1 . ئوتتۇرىچە سان 254
2 . ئارىفمېتىكىلىق ئوتتۇرىچە سانلارنى ھېسابلاش................................. 256
3 . گېئومېترىيىلىك ئوتتۇرىچە سانلارنى ھېسابلاش................................ 261
4 . ئوتتۇرا خانا سانلارنى ھېسابلاش 263
§ 2 . نورمال پەرق.. 265
1 . نورمال پەرقنىڭ ئەھمىيىتى.. 266
2 . نورمال پەرقنى ھېسابلاش... 268
§ 3 . ئوتتۇرىچە سان بىلەن نورمال پەرقلەرنىڭ ئىشلىتىلىشى........................ 271
1 . ئوتتۇرىچە سان بىلەن نورمال پەرق 271
2 . ئۆزگەرمە كوئېففېنسېنتىنى نورمال پەرق بىلەن ھېسابلاش.................... 273

3. تەكشۈرۈلىدىغان قىممەتنىڭ تەكرارلىق تەقسىملىنىشىنى ئومۇملاش-
تۇرۇپ مۆلچەرلەش 274
4. ئوتتۇرىچە ساننىڭ نورمال خاتالىقىنى نورمال پەرق بىلەن ھېسابلاش
.... 277
ئۈچىنچى باب ئوتتۇرىچە سانلاردىن ئۆلگە ئېلىش خاتالىق پەرقى ۋە t سىنىقى ... 278
§1. ئۆلگە ئېلىش پەيدا قىلىدىغان خاتالىق پەرقى 278
1. ئۆلگە ئېلىش خاتالىقى ھەققىدە ئۇقۇم 278
2. نورمال خاتالىقنى ھېسابلاش 280
3. ئومۇملىقنىڭ ئوتتۇرىچە سانىنى مۆلچەرلەش 280
§2. t سىنىقى ھەققىدە ئاساسىي چۈشەنچە 283
1. t سىنىقى ھەققىدە ئاساسىي چۈشەنچە 284
2. t سىنىقىنىڭ ئاساسىي قەدەملىرى 286
§3. كۆپ ئىشلىتىلىدىغان بىر قانچە خىل t سىنىقىنى ھېسابلاش ئۇسۇللىرى
.... 287
1. ئۆلگە ئوتتۇرىچە سانى ($\overline{X}$) بىلەن ئومۇملىق ئوتتۇرىچە سانى (μ) نىڭ
t سىنىقى 287
2. جۈپلەشتۈرۈلگەن ماتېرىياللارنىڭ t سىنىقى 289
3. ئىككى ئۆلگە ئوتتۇرىچە سان پەرقىنىڭ t سىنىقى 294
4. ئىككى ئۆلگە كۆلىمى چوڭراق بولغاندىكى ئوتتۇرىچە سان پەرقلىرىنىڭ
μ سىنىقى 297
§4. روشەنلىك سىنىقىدا دىققەت قىلىدىغان ئىشلار 298
تۆتىنچى باب نىسپىي سانلار 299
§1. نىسپىي سانلارنىڭ تۈرلىرى ۋە ھېسابلىنىشى 299
1. نىسبەتنىڭ ئەھمىيىتى ۋە ئۇنىڭ ھېسابلىنىشى 299
2. تەركىبلىك پىرسەنتلەرنىڭ ئەھمىيىتى ۋە ئۇلارنى ھېسابلاش 300
3. نىسپىي نىسبەت 302
4. نىسپىي سانلارنى ئىشلەتكەندە دىققەت قىلىدىغان ئىشلار 303
§2. نىسبەتلەرنى ئۆلچەملەشتۈرۈش ئۇسۇلى 305
1. ئۆلچەملىك نوپۇس سانى بىلەن ھېسابلاش 306

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com